

บทที่ 2

แนวความคิดทฤษฎีและระบบและวิธีการเลือกตั้ง ส.ส.

2.1 ความหมายและความสำคัญของการเลือกตั้ง ส.ส.

การเลือกตั้งเป็นกระบวนการทางการเมืองอย่างหนึ่ง ที่หมายถึงกิจกรรมทางการเมือง ซึ่งแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมทางการเมือง ของประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ด้วยการไปออกเสียงเลือกตั้งผู้แทนของตนเพื่อทำหน้าที่ในรัฐสภาและในรัฐบาล เป็นกลไกแสดงออกซึ่งเจตจำนงของประชาชน ที่เรียกร้องและสนับสนุนให้มีการปฏิบัติจัดทำ หรือละเว้นการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง ในทางการเมือง และการตัดสินใจในนโยบายสาธารณะที่จะมีผลกระทบต่อประชาชน การที่ประชาชนเลือกผู้แทนหรือกลุ่มการเมือง ที่มีอุดมการณ์และนโยบายที่สอดคล้องกับความต้องการของตน ก็เพราะประชาชนเชื่อว่าผู้แทนที่ตนเลือกไปใช้อำนาจอธิปไตยแทนตนนั้น จะใช้อุดมการณ์ที่ประกาศเป็นแนวทางในการนำนโยบายไปปฏิบัติและบริหารรัฐกิจ ในทำนองเดียวกัน เพื่อเป็นการพิทักษ์ผลประโยชน์ของตนเอง ประชาชนจะไม่เลือกผู้แทนที่มีอุดมการณ์และนโยบายที่เป็นปฏิปักษ์หรือไม่เอื้อต่อความต้องการของตน ดังนั้น การเลือกตั้งจึงเป็นกิจกรรมที่ประชาชนแสวงหาทางเลือกในการปกครองและบำบัดความต้องการของตนเอง การเลือกตั้งอาจจะดีความและจำแนกได้หลายประเภท แต่ในที่นี้จะมุ่งหมายถึงเฉพาะการเลือกตั้ง ส.ส. ดังนั้น การเลือกตั้ง ส.ส. คือ การที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้ทำการเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้ง ให้เป็นผู้แทนที่จะไปใช้อำนาจปกครองประเทศแทนตนหรือปฏิบัติหน้าที่ทั่วไปในรัฐสภา เพื่อควบคุมดูแลการบริหารราชการแผ่นดินของฝ่ายบริหาร

นอกจากนั้น กระบวนการการเลือกตั้งยังเป็นกลไกสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน การไปใช้สิทธิเลือกตั้งทำให้นักพลเกิดความรู้สึกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคมของประเทศ มีความเชื่อมั่นและศรัทธาในความสามารถตนเองและเพื่อนมนุษย์ ว่าสามารถตัดสินใจเลือกรัฐบาล เลือกรูปแบบการปกครอง วิธีดำเนินการปกครอง ระบบเศรษฐกิจ เพื่อประโยชน์ของตนเองได้ การเลือกตั้งจะนำไปสู่ความพยายามของประชาชน ที่จะมียุทธพลต่อการตัดสินใจและการกระทำของรัฐบาล บัณฑิตต่าง ๆ เหล่านี้จะช่วยให้มีบูรณาการภายในระบบการเมืองของชาติ และระดมประชาชนเข้าร่วมในระบบการเมืองระบอบประชาธิปไตยมากขึ้น

การแสดงออกซึ่งการเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย และการยอมรับหรือไม่ยอมรับความชอบธรรมในสิทธิและอำนาจของผู้ปกครอง ประชาชนอาจแสดงออกได้หลายวิธี ในระบบการเมืองการปกครองปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นระบบเสรีประชาธิปไตย หรือระบบประชาธิปไตยของปวงชน และในประเทศสังคมนิยม ทางหนึ่งที่ประชาชนแสดงออกคือการเลือกตั้ง ด้วยเหตุนี้ผู้ปกครองในทุกระบบการเมือง จึงจัดให้มีการเลือกตั้งเพื่อแสวงหาความชอบธรรมในอำนาจปกครองให้แก่ตน

โดยสรุป การเลือกตั้งมีความสำคัญดังต่อไปนี้

1. เป็นการเลือกผู้ปกครองหรือรัฐบาลที่จะมาทำการปกครอง
2. เป็น "ห้ามล้อ" ทางการเมือง
3. เป็นกลไกเชื่อมโยงความต้องการของประชาชนเข้ากับนโยบายสาธารณะ
4. สร้างความชอบธรรมทางการเมืองให้แก่ผู้ปกครอง
5. ลดความตึงเครียดและความขัดแย้งทางการเมืองและสังคม
6. ทำให้เกิดบูรณาการทางการเมือง เนื่องจากการเลือกตั้งเป็น "สัญลักษณ์" แบบพิธีสนับสุนนการดำเนินการร่วมกันกับการปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ
7. ทำให้เกิดการระดมมวลชนเข้าสู่กระบวนการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตย ในลักษณะของความจำเป็นในการปฏิบัติหน้าที่พลเมืองดี¹

2.2 ทฤษฎีซึ่งเป็นที่มาของการเลือกตั้ง ส.ส.

2.2.1 การใช้อำนาจอธิปไตยของราษฎร

การปกครองในระบอบประชาธิปไตย คือ การปกครองที่อำนาจสูงสุดในประเทศ หรือ "อำนาจอธิปไตย" (La souverainete) มาจากราษฎร โดยราษฎรทุกคนเป็นผู้ใช้อำนาจนี้ และการใช้อำนาจอธิปไตยของราษฎรตามระบอบประชาธิปไตยนั้น สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประการ ดังนี้²

¹ "ผ่าประเด็นหนุ่น-ค้ำน (1) ที่มา ส.ส.-วุฒิ," มติชนรายวัน (21 พฤษภาคม 2540) : 4.

² เชื้อ คงคากุล, กฎหมายการเลือกตั้ง (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2496), หน้า 5.

2.2.1.1 ราชกรใช้อำนาจอธิปไตยโดยตรง (Le gouvernement direct)

การปกครองรูปแบบนี้ ราชกรร่วมกันจัดการปกครองบ้านเมืองและออกกฎหมายเอง จะตั้งผู้แทนขึ้นก็สำหรับงานธุรการ งานด้านตุลาการ ส่วนงานในด้านจัดทำกฎหมายนั้น ราชกรทำเองโดยตรง ในทางปฏิบัติใช้วิธีให้มีการประชุมกันออกกฎหมายเป็นครั้งคราว และมีเจ้าหน้าที่บริหารไปตามกฎหมายอีกส่วนหนึ่ง กล่าวคือ ถึงปีราชกรก็มาประชุมกันพิจารณาออกกฎหมายหรือการจัดระเบียบภาษีอากร เสร็จแล้วก็เป็นที่กรรมการของมลรัฐที่จะทำงานต่อไปตามนั้น วิธีนี้ใช้ได้ผลดีเฉพาะในท้องที่พลเมืองน้อยและมีความเจริญในทางจิตใจใกล้เคียงกัน แต่ถ้าท้องที่ใดมีพลเมืองมากก็ย่อมเป็นการยากที่จะใช้วิธีมาประชุมออกเสียงจัดทำกฎหมายได้ด้วยเหตุนี้ประเทศต่าง ๆ จึงไม่นิยมใช้การปกครองโดยราชกรใช้อำนาจอธิปไตยโดยตรง และหันมาใช้ระบอบการปกครองซึ่งราชกรใช้อำนาจอธิปไตยโดยทางผู้แทน³

2.2.1.2 ราชกรใช้อำนาจอธิปไตยโดยทางผู้แทน (le gouvernement indirect)

การปกครองรูปแบบนี้ ราชกรเป็นผู้เลือกบุคคลจำนวนหนึ่งให้เป็นผู้ใช้อำนาจอธิปไตยแทนผู้ที่ถูกเลือกจึงเป็นผู้แทนของราชกร ใช้อำนาจอธิปไตยแทนราชกร การเลือกตั้งจึงเป็นลักษณะสำคัญของการปกครองแบบนี้

ระบอบการปกครองแบบนี้ ได้เริ่มมีขึ้นในประเทศอังกฤษแล้วแพร่หลายไปในประเทศต่าง ๆ จนเป็นที่นิยมอยู่ในเวลานี้⁴

หลักการเป็นผู้แทนราชกร หรือผู้แทนปวงชนนั้นมีทฤษฎีเบื้องหลังอยู่ 2 ทฤษฎี ได้แก่ ทฤษฎีว่าด้วยอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน (la theorie de la souverainete populaire) และทฤษฎีว่าด้วยอำนาจอธิปไตยเป็นของชาติ (la theorie de la souverainete nationale on de la nationpersonne)⁵

³ ศักดิ์ ไทยวัฒน์, คำอธิบายกฎหมายเลือกตั้ง (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2497), หน้า 5.

⁴ เตื่อ คงคากุล, กฎหมายเลือกตั้ง, หน้า 6.

⁵ Jean Gicquel et Andre Hauriou, Droit Constitutionnel et Institutions Politiques

(Paris : Montchrestien, 1985), P.305 - 310. และโกลิน พลกุล "ปัญหาเกี่ยวกับการเลือกตั้ง" ใน เอกสารสรุปผลการสัมมนาในวาระครบรอบ 50 ปี แห่งการสถาปนามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เรื่องปัญหารัฐธรรมนูญและสถาบันการเมืองในสภาวะการณ์ปัจจุบัน จัดโดยมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และสมาคมกฎหมายมหาชนแห่งประเทศไทย ณ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ วันที่ 10 - 11 สิงหาคม 2527, หน้า 192 - 195.

2.2.1.3 ราษฎรใช้อำนาจอธิปไตยกึ่งโดยตรง (le gouvernement semi-direct)

การปกครองแบบนี้เป็นวิธีผสมระหว่างวิธีที่หนึ่งและวิธีที่สอง โดยมีผู้แทนราษฎรอย่างวิธีที่สองแต่ราษฎรมิได้มอบอำนาจแก่ผู้แทนทั้งหมด มีการสงวนบางเรื่องเกี่ยวกับการบัญญัติกฎหมาย ซึ่งบางกรณีให้เสนอร่างกฎหมายไปขอความเห็นราษฎรทั้งหมด คือ referendum หรือราษฎรเสนอร่างกฎหมายไปยังรัฐสภาก็ได้ คือ Initiative วิธีนี้ใช้ในประเทศสวิตเซอร์แลนด์ แต่ใช้เฉพาะกิจการบางเรื่องเท่านั้นมิได้ใช้โดยทั่วไป⁶

ในปัจจุบันจะพบว่านานาประเทศส่วนใหญ่ได้ใช้ระบบราษฎรใช้อำนาจอธิปไตยโดยทางผู้แทน มีเพียงส่วนน้อยที่ยังคงใช้ระบบราษฎรใช้อำนาจอธิปไตยโดยตรงที่เป็นรูปแบบดั้งเดิม⁷

2.2.2 ทฤษฎีประชาธิปไตย

ทฤษฎีนี้ว่าด้วยเจตจำนงของประชาชน สามารถแยกพิจารณาโดยสรุป ดังนี้

1. เจตจำนงของประชาชน คือ เจตนาทั่วไป ที่มีลักษณะเป็นภวนิสัย ไม่ขึ้นกับจิตใจของใครคนใดคนหนึ่ง
2. เจตจำนงของประชาชน คือ ผลของการประนีประนอม เรื่องไหนมีเสียงข้างมากสนับสนุนถือว่าการประนีประนอมเกิดขึ้นแล้ว
3. แนวคิดทางสายกลาง ยังคงยึดถือหลักที่ว่าเจตจำนงของประชาชนก็คือ ผลการประนีประนอม แต่ยังคงการเคารพในคุณค่าร่วมกันบางประการที่ถือเป็นหลักพื้นฐานในการดำรงชีวิต

2.2.3 ทฤษฎีว่าด้วยอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน

เจ้าของทฤษฎีนี้คือ Jean – Jacques Rousseau ซึ่งได้เสนอในหนังสือชื่อ สัญญาประชาคม (Social Contract) โดยถือว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชนทุกคนที่มารวมอยู่กันเป็นสังคม ทุกคนมีส่วนเป็นเจ้าของตามสัดส่วนของตน เช่น สังคมหนึ่งมีสมาชิก 100 คน

⁶ เชื้อ คงคากุล, กฎหมายเลือกตั้ง, หน้า 6.

⁷ สมคิด เลิศไพฑูรย์, กฎหมายเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน (กรุงเทพมหานคร : บริษัทสำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด , 2542) หน้า 15.

100 คน สมาชิกแต่ละคนก็จะเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยคนละ 1/100 ดังนั้น ราษฎรแต่ละคนจึงมีส่วนในการมอบอำนาจที่ราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้เลือกผู้แทนขึ้น

ทฤษฎีของ Rousseau เป็นประชาธิปไตยมากและส่งผลที่สำคัญ คือ

1. ราษฎรแต่ละคนมีสิทธิที่จะเลือกผู้ปกครอง ทั้งนี้เพราะเป็นการแสดงออกซึ่งส่วนแห่งอำนาจอธิปไตยของตนอันนำมาซึ่งหลักที่เรารู้จักกันดีคือ “การเลือกตั้งอย่างทั่วถึง” (universal suffrage) เพราะถือว่าการเลือกตั้งเป็นสิทธิของทุกคน มิใช่เป็นหน้าที่ จึงไม่อาจมีการจำกัดสิทธิได้ ดังที่ Rousseau กล่าวว่า “สิทธิเลือกตั้งเป็นสิทธิที่ไม่มีอะไรจะมาพรากไปจากประชาชนได้”

2. การมอบอำนาจของราษฎรให้ผู้แทนนั้น เป็นการมอบอำนาจในลักษณะที่ผู้แทนต้องอยู่ภายใต้อาณัติของราษฎรผู้เลือกตั้ง (mandat impératif) ผู้แทนแต่ละคนไม่ถือว่าเป็นผู้แทนของราษฎรทั้งประเทศ แต่เป็นแทนของราษฎรในเขตเลือกตั้งของตน ผู้แทนต้องอยู่ใต้คำสั่งและการควบคุมจากผู้เลือกตั้ง ทฤษฎีนี้จึงสนับสนุนระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยกึ่งโดยตรง (la démocratie semi-directe) ⁸

3. ทฤษฎีอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน เป็นทฤษฎีที่สนับสนุนอำนาจของประชาชน สนับสนุนให้ประชาชนใช้อำนาจได้ตลอดเวลา ทฤษฎีนี้จึงปฏิเสธระบบการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ⁹

2.2.4 ทฤษฎีว่าด้วยอำนาจอธิปไตยเป็นของชาติ

หลังจากการปฏิวัติใหญ่ฝรั่งเศส ในปี 1789 สภาร่างรัฐธรรมนูญของฝรั่งเศส ในยุคนั้นได้เสนอทฤษฎีเกี่ยวกับอำนาจอธิปไตยเสียใหม่ โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของ “ชาติ” แทนที่จะเป็นของ “ปวงชน” หรือ “ราษฎร” โดยให้เหตุผลว่า ชาติเป็นสภาพความเป็นจริงที่อยู่เหนือราษฎรซึ่งมีชีวิตอยู่ในช่วงเวลาหนึ่ง ๆ เท่านั้น ชาติเป็นนิติบุคคลที่มีชีวิตจิตใจ ดำรงอยู่คงทนกว่าราษฎรในแต่ละยุคสมัย เป็นความต่อเนื่องของราษฎรในสังคมนั้น ๆ โดยสรุปก็คือชาติเป็นสิ่งที่เหนือกว่าราษฎร เพราะเป็นผลสังเคราะห์ทางประวัติศาสตร์ทางความเป็นปึกแผ่นของราษฎรทุกยุคทุกสมัย ¹⁰

⁸ Jean Gicquel et André Hauriou, *Droit Constitutionnel et Institutions Politiques*. P.309.

⁹ Ibid.

¹⁰ โภคิน พลกุล, “ปัญหาเกี่ยวกับการเลือกตั้ง” ใน เอกสารสรุปผลการสัมมนาในวาระครบรอบ 50 ปี แห่งการสถาปนามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เรื่องปัญหารัฐธรรมนูญและสถาบันการเมืองในสภาพการณ์ปัจจุบัน จัดโดยมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และสมาคมกฎหมายมหาชนแห่งประเทศไทย ณ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ วันที่ 10 – 11 สิงหาคม 2537, หน้า 194.

ศาสตราจารย์ Duverger กล่าวว่า “ทฤษฎีอำนาจอธิปไตยเป็นของชาตินี้ สอดคล้องกับความปรารถนาของพวกบัวร์บวส์เสรีนิยม ซึ่งต้องการให้อำนาจตั้งอยู่บนพื้นฐานของการเลือกตั้ง และการเป็นผู้แทนพร้อม ๆ กัน ทั้งนี้ เพื่อหนีระบบอธิปไตย และเพื่อยับยั้งมิให้ประชาชนใช้สิทธิเลือกตั้งเพื่อให้อำนาจอธิปไตยเสียเอง”

ผลของทฤษฎีนี้ก็คือ

1. ชาติเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ไม่ใช่ปวงชนหรือราษฎร อำนาจเลือกตั้ง เป็นสิ่งที่ชาติมอบให้แก่ราษฎรในฐานะเป็นองค์กรที่มีหน้าที่เลือกผู้แทนของชาติ ดังนั้นการเลือกตั้งของราษฎรจึงเป็นการปฏิบัติหน้าที่มิใช่การใช้สิทธิ ชาติจึงมีสิทธิที่จะมอบอำนาจเลือกตั้งให้แก่ราษฎรที่เห็นว่าเหมาะสมได้ การเลือกตั้งจึงไม่จำเป็นต้องเป็นแบบทั่วถึง (universal suffrage) มีการจำกัดสิทธิในการเลือกตั้งได้

2. ผู้แทนแต่ละคนไม่ได้เป็นผู้แทนของราษฎรในแต่ละเขตเลือกตั้งที่เลือกตนเท่านั้น แต่ผู้แทนทั้งหมดถือเป็นผู้แทนของชาติ และไม่อยู่ภายใต้อำนาจติของราษฎรผู้เลือกตั้ง (mandat representatif)

3. ทฤษฎีอำนาจอธิปไตยเป็นของชาติ ไม่ได้ปฏิเสธระบบการปกครองที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข อย่างไรก็ตามหากชาติประสงค์จะเปลี่ยนผู้ปกครองไปเป็นรูปแบบอื่นก็สามารถทำได้ ¹¹

2.2.5 หลักเกณฑ์ขั้นมูลฐานอันเป็นหลักสากลของการเลือกตั้ง

2.2.5.1 หลักเกณฑ์ที่กล่าวไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ปฏิญญานี้ได้วางหลักประชาธิปไตยโดยตรงหรือโดยทางผู้แทนไว้ชัดเจนและในกรณีที่ใช้หลักประชาธิปไตยโดยทางผู้แทนก็ได้กำหนดให้การเลือกตั้งผู้แทนนั้นต้องประกอบไปด้วยหลักเกณฑ์ที่สำคัญ 6 ประการ ดังนี้ ¹²

(1) หลักอิสระแห่งการเลือกตั้ง (free vote) หมายถึง การจัดการเลือกตั้งนั้น จะต้องกระทำด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรม ประชาชนสามารถเลือกผู้แทนได้อย่างเสรี จะเลือกใครหรือไม่เลือกใครก็ได้ ปราศจากการขู่เชิญบังคับใด ๆ ทั้งสิ้น

¹¹ Jean Gicquel et André Hauriou, *op.cit.*, P.306.

¹² มานิตย์ จุมปา, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง คณะกรรมการการเลือกตั้ง การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ.2541 (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2542), หน้า 108 – 109.

(2) หลักการเลือกตั้งตามกำหนดเวลา (periodical election) หมายถึง การเลือกตั้งจะต้องกระทำอยู่เสมอตามกำหนดระยะเวลาที่เรียกว่า "วาระของการดำรงตำแหน่ง" เช่น 4 ปี หรือ 6 ปี เพื่อให้ประชาชนเป็นผู้ยืนยันว่ายังคงให้บุคคลนั้นเป็นผู้แทนอยู่ต่อไปหรือไม่

(3) หลักการเลือกตั้งอย่างแท้จริง (genuin election) หมายถึง การเลือกตั้งต้องแสดงถึงความบริสุทธิ์ยุติธรรม ไม่มีการคดโกง

(4) หลักการออกเสียงทั่วไป (universal suffrage) หมายถึง การออกเสียงคะแนนเลือกตั้งต้องกระทำอย่างทั่วถึง โดยไม่มีการกีดกัน ไม่ว่าเพราะเหตุแห่งผิว เพศ ความรู้

(5) หลักการเลือกตั้งอย่างเสมอภาค (equale suffrage) หมายถึง ผู้มีสิทธิเลือกตั้งคนหนึ่ง ควรมีคะแนนเสียงเท่าคนอื่น ๆ และแต่ละเสียงมีค่าเท่ากัน

(6) หลักการลงคะแนนเสียงลับ (secret vote) หมายถึง การลงคะแนนเลือกตั้งโดยไม่มีผู้ใดทราบได้ว่า ผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้ลงคะแนนเสียงให้แก่ผู้สมัครหมายเลขใด หรือคนใด

2.2.6 บทวิเคราะห์ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง ส.ส.

จากการศึกษาทฤษฎีต่าง ๆ ดังกล่าวแล้วข้างต้น จะพบว่าในรัฐธรรมนูญ ฉบับปัจจุบันของประเทศไทย ยึดมั่นในหลักการทฤษฎีประชาธิปไตย พร้อมทั้งใช้ทั้งทฤษฎีอำนาจอธิปไตยเป็นของชาติและทฤษฎีอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน รวมทั้งมีมติมหาชนผสมกัน โดยพิจารณาจาก

1. การใช้อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนและมีมติมหาชน แสดงออกโดยรัฐธรรมนูญบัญญัติให้การเลือกตั้งของประเทศไทยเป็นการเลือกตั้งอย่างทั่วถึง (universal suffrage) รับรองให้ประชาชนลงประชามติได้ ประชาชนมีสิทธิเสนอร่างกฎหมาย และมีสิทธิเข้าชื่อเพื่อถอดถอนผู้แทนราษฎรของตน

2. การใช้ทฤษฎีอำนาจอธิปไตยเป็นของชาติ แสดงออกโดยรัฐธรรมนูญบัญญัติให้การเลือกตั้งเป็นหน้าที่ และผู้แทนแต่ละคนไม่ได้เป็นผู้แทนของราษฎรในแต่ละเขตเลือกตั้งของตนเท่านั้น¹³

¹³ สมคิด เลิศไพฑูรย์, กฎหมายเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน, หน้า 14.